

175 éves az Alma Mater

A selmecbányai Erdészeti Tanintézet működését az 1808/1809. tanévben kezdte meg, pontosan 1809. február 12-én, 10 órakor, amikor a tanintézet első tanára, az erdészeti tanszék megszervezője, az oktatási anyag kidolgozója, *dr. Wilckens Henrik Dávid*, a selmeci Főbányagrófsági Hivatal minden tagjának és az egész hallgatóság jelenlétében ünnepélyes keretek között kezdte meg előadásait. A jeles polihisztorral a Bányászati Akadémia tudományos rangja és tekintélye is erősödött, most először az erdészeti oktatás révén.

Az Erdészeti Tanintézet első tanárának emlékkövén olvashatjuk az utód-nemzedékek számára szóló tanítást:

Vita est labor et studium

Az Erdészeti Tanintézetet bányász- és erdészhallgatók akkor még egyaránt látogatták. Az eredeti tanterv szerint a hallgatók kiképzési idejét két évre szabták, 1811-ben azonban a kiképzési időt már három évre emelték. Az elméleti oktatás mellett nagy súlyt fektettek a hallgatóság gyakorlati képzésére. Wilckens halálával — 1832. május 25-ével — lezárult a magyarországi erdészeti felsőoktatás első hősi korszaka.

1835. április 30-án, *Rudolf Feistmantel* osztrák erdőhivatali mérnököt nevezik ki bányatanácsosi ranggal az Erdészeti Tanintézet tanárává. Feistmantel Wilckens nyomdokain haladt és méltó utóda lett. Vezetése alatt kapott az Erdészeti Tanintézet botanikus kertet Kisiblyén, melyet már Wilckens is szorgalmazott, új épületet és értékes gyűjteményeket.

1846-ban az Erdészeti Tanintézetet akadémiai rangra emelték, és egyesítették a Bányászati Akadémiával „Bányászati és Erdészeti Akadémia” néven. Az 1846. évi tanterv szerint a bányászati szak tanfolyama négyéves, az erdészetié pedig hárméves lett.

Az 1848-as magyar forradalom és szabadságharc az akadémiára is igen nagy hatást gyakorolt. A hallgatók „szívük sugallatát követve, lelkesedéssel keresték fel a magyar nemzeti zászlót, amely alatt vitézül küzdve, a dicső névtelen hősök számának emeléséhez járultak”. Az Akadémiát 1849. március 14-én az önkényuralom bezáratta, működését újból csak 1850. január 2-án kezdhette meg.

Még 1848-ban erősödött meg az a törekvés, amely az oktatási nyelvet feltétlenül magyarnak kívánja. Az erdészeti magyar nyelvű oktatását a bécsi szakemberek lehetetlennek tartották. 1867-ben mégis jelentős változások történtek. 1867. októberében megkezdődtek a magyar előadások, az 1868–69. tanévben pedig a magyar nyelv mindhárom szakon — bányászat, kohászat, erdészeti — mint kizárólagos nyelv lép életbe.

A magyar erdészeti szaknyelv megteremtésében különösen a Bányászati és Erdészeti Akadémia akkori öt erdész tanárának, *Wágner Károlynak*, *Fekete Lajosnak*, *Illés Nándornak*, *Lázár Jakabnak* és *Szécsi Zsigmondnak* vannak elvülhetetlen érdemei. Lázár Jakab már 1848. december 18-a után magyar nyelven tartotta előadásait, de ez az akadémia bezárása miatt nem sokáig tarthatott.

1872-ben az akadémián az általános erdészeti tanfolyam mellett erdőmérnöki tanfolyam indult. A hallgatóknak az általános erdészeti tanfolyam végeztével elsőfokú, az erdőmérnöki tanfolyam végeztével pedig másodfokú államvizsgát kellett tenniük.

Az 1872-es év azért is nevezetes volt, mert ebben az évben létesítette Illés Nándor az akadémia első csemetekertjét Kisiblyén.

1892-ben az akadémia új épületet kapott, majd egy évvel később először került fel az erdészeti kísérletügy szervezésének terve. A terv készítője, majd kivitelezője a nagy hírű professzor, *Vadas Jenő* volt, aki 1899-ben jelentette meg az „Erdészeti Kísérletek” c. folyóiratot.

1904-ben a hároméves általános erdészeti tanfolyam megszűnt, attól fogva kizárólag az erdőmérnökképzés folyt tovább. Az akadémia új nevet is kap: Magyar Királyi Bányászati és Erdészeti Főiskola. A végzett hallgatók számára az oklevelet nem a főiskola adta ki, hanem a Budapesten székelő állami vizsgáztató bizottság.

Az első világháború alatt a főiskola mérhetetlen károkat szenvedett. Selmechányán az utolsó előadások 1918. október 6-án kezdődtek meg, de a tanévet már nem lehetett ott befejezni. Az első világháború utáni békeszerződések értelmében Selmechánya Csehszlovákiához került. A főiskola tanácsa úgy döntött, hogy a főiskolát Magyarországra telepíti. Több elképzelés után (pl. Gödöllő) a főiskolának végül is Sopron városa nyújtott otthont. Az első selmechányai csoport 1919. március 4-én érkezett meg Sopronba, *Réz Géza* rektor vezetésével. Április 28-ra a Károly-laktanyában a tanári kart és a hallgatók egy részét elhelyezték és megkezdődtek az előadások.

A Tanácsköztársaság kikiáltása után a proletárállam a legmesszebbmenőkig támogatta és segítette a főiskolát. *Kellner Sándor* kormányzótanácsbíró április 18-i felterjesztése alapján próbálkozások történtek arra vonatkozóan, hogy a főiskola megkapja a soproni katonai főreáliskola épületcsoportjait. Erre azonban nem került sor, de az előadások a Tanácsköztársaság ideje alatt megszakítás nélkül biztosítottak voltak. Diákszociális ügyek intézésére ebben az időszakban szinte állandóan sor került. Menza üzemeltetése, pénzügyi támogatás formájában igyekeztek segíteni a leszegényedett hallgatókat. Igen aktív tevékenységet folytatott az 1919. május 2-án megalakult Főiskolai Ifjúsági Szervezet. A Soproni Vörös Újság 1919. június 7-én arról ír, hogy a szocialista selmeci diákok részt vettek a proletárhatalom védelmében is.

A Tanácsköztársaság megdöntése után több hallgatót kizártak a főiskoláról, többet vád alá helyeztek, mások ügyét büntető bírósághoz tették át, vagy igazoló eljárást folytattak ellenük.

A soproni népszavazás után a város és az egyetem képviselői sokszor megragadták az alkalmat, hogy a szoros kapcsolatot, összefogást és elszakíthatatlanságot hangoztassák. Miután véglegesen Sopron lett a főiskola székhelye, megindult a főiskola fejlesztése is. A soproni Honvéd Főreáliskolát a minisztertanács 1922. február 3-i határozatával véglegesen a főiskola rendelkezésére bocsátotta. A város pedig 1922. március 11-én hozott határozat alapján a városi, brennbergi és ágfalvi vadászterületet, összesen 6896 kh terjedelemmel 10 évre bérbe adta a főiskolának. Tanulmányi erdőként felajánlották az ágfalvi erdőgondnokságot a gazdasági terv szerint hozzá tartozó területeivel együtt, összesen 3367 kh terjedelemmel. A terület átadása 1923. július 23–26. között megtörtént.

Az erdészprofesszorok ebben az időszakban következetesen azt hangoztatták és tanították, hogy erdőgazdaságunk a legintenzívebb művelésre érdemes,

hogy minden talpalatnyi földet termővé és használhatóvá kell tenni. Sopronban hangoztatták először az alföldi szikesek és futóhomokos területek befasításának rendkívüli fontosságát, az erdőgazdasági többtermelésnek fejlettebb gazdasági eljárásokkal való biztosítását, valamint az ezekhez szükséges jogi és közgazdasági előfeltételek megteremtésének szükségességét.

Ennek hangsúlyozására 1923-ban a főiskola „Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola” nevet kapott. Ettől kezdve az államvizsgás rendszer helyébe a szigorlatos rendszer lépett, mégpedig két szigorlattal. A második szigorlat sikeres kiállításának eredményeképpen a főiskola erdőmérnöki oklevelet adott ki, amely teljesen egyenrangú volt a Műegyetemen szerzett mérnöki diplomával. Új tanterv lépett életbe és új tanszékek alakultak.

1926-ban ismét megjelent az 1918-ban megszűnt erdészeti folyóirat, az „Erdészeti Kísérletek”, amely lehetővé tette az első világháború következtében megszakadt nemzetközi kapcsolatok felvételét. Bizonyítható, hogy a soproni Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola már 1927-ben, többek között a Szovjetunió több felsőoktatási intézményével és tudományos intézetével is folytatótt tudományos cserekapcsolatokat.

A Főiskola 1931-ben jogot nyert doktori cím adományozására és magántanárrá való képesítésre. A doktori vizsgálatot sikeresen kiálló erdőmérnököt az erdőmérnöki tudományok doktorának ismerte el.

1934-ben a Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola önállósága megszűnt és a budapesti József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem egyik karává: a Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Karrá vált. Ettől kezdve az egyetem, illetve a kar a doktori szigorlat sikeres kiállójának műszaki doktori oklevelet adott ki. Az erdőmérnök-képzés időtartamát négy évről négy és fél évre, a szigorlatok számát pedig kettőről háromra emelték.

A második világháború óriási károkat okozott a főiskolának, a kitelepítést azonban sikerült elkerülni és megakadályozni. A tanári kar a Műegyetemmel karöltve határozottan lépett fel minden kitelepítési kísérlettel szemben. Így sikerült megmenteni a könyvtár felbecsülhetetlen értékű könyvvállományát, és a főiskola különböző értékes gyűjteményeit, műszereit, felszerelését.

A felszabadulást követő első években rohamos fejlődésnek indultak az erdészeti tudományok. 1950-ben a bányamérnök- és kohómérnök-képzéstől teljesen elkülönült az erdőmérnök-képzés és az Agrártudományi Egyetem szervezétébe tartozó Erdőmérnöki Kar feladatává vált. 1949-től 1954-ig két tagozaton folyt az oktatás: erdőgazdasági és erdőipari, majd ezeknek megszüntetésével ismét általános lett.

1952-ben az Erdőmérnöki Kar az Agrártudományi Egyetemből kivált és Erdőmérnöki Főiskola néven, mint önálló, műszaki egyetemi jellegű főiskolai intézmény működik. Újabb eredmények születtek a tudományok művelésében, az oktatásban, nő a tanszékek száma, a tananyagok bővülnek, bevezették a dialektikus materializmus alaptételeinek oktatását és a hallgatók száma is emelkedett.

A rohamos fejlődést azonban megakadályozták az ellenforradalmi események. Az ellenforradalom okozta károk helyrehozásához egyetemünk már 1956. november 5-én hozzákezdett. Nagy jelentőségű tény volt, hogy egyetemünk az országban elsők között kezdte meg az oktatást.

Az 1957/58. tanévtől a képzési idő 10 félévre emelkedett és ugyanezen tanévben kezdődött meg az önálló faipari mérnök-képzés. Az 1952/53. tanévtől bevezetett levelező oktatást 1957-ben a faipari szakra is kiterjesztették.

Az önálló Erdészeti és Faipari Egyetem avatásának történelmi pillanata

A Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1962. évi 22. számú törvényerejű rendelete alapján 1962. szeptember 1-től az addig egyetemi rangú Erdőmérnöki Főiskola, mint Erdészeti és Faipari Egyetem működik. Keretében két kar szerveződött, az Erdőmérnöki Kar és a Faipari Mérnöki Kar.

Az Erdészeti és Faipari Egyetem előterjesztésére a mezőgazdasági és élelmiszerügyi miniszter 1971. áprilisában hozott 40 512/1971. számú rendeletével bevezette egyetemünkön a faipari üzemmérnökképzést. A faipari mérnöki szak ötéves képzési idővel okleveles faipari mérnököket, a faipari üzemmérnöki szak hároméves képzési idővel okleveles faipari üzemmérnököket képez. Az oktatás azóta is folyamatos.

A Minisztertanács 1032/1972. számú határozatával a soproni Erdészeti és Faipari Egyetemen Földmérési és Földrendezői Főiskolai Kart létesített, amely Székesfehérvárott működik.

Az egyetem három karán jelenleg 28 tanszéken 139 oktató látja el a mérnök-képzés felelősségteljes feladatát. A tanulóifjúság létszáma 797 fő. Oktatásunk továbbfejlesztéséhez elsősorban az MSZMP Politikai Bizottságának 1981. február 3-i határozata szolgál iránymutatásul.

Mi, erdészek — foglalkozásunknál fogva — talán jobban tudjuk, mint mások, hogy mindaz, amit ma elvégzünk, megalapozunk, azzal a jövőt formáljuk, a jövőt szolgáljuk. Amikor fát ültetünk, erdőt telepítünk, tudjuk, hogy a jövő generáció érdekében tesszük. A múlt kapcsán is a jövő jut eszünkbe, illő dolgunknak és most már elodázhatatlan kötelességünknek tartjuk, hogy szakjaink múltját megfelelően feltárjuk és közkinccsá tegyük. Talán az egyetlen gazdasági-oktatási ágazat a miénk, amelynek nincs központi múzeuma. Pedig múltunk és ebben a múltban elért eredmény, a haza és a nép javára tett szolgálat nem csekély. Bizonyítja ezt az a rendkívül értékes múzeális anyag, amelyet már eddig összegyűjtöttünk. Amikor ebbéli szándékunkat kinyilvánítjuk, Vadas Jenő professzorunkkal együtt valljuk, hogy csak a történelem lehet

egyedül a nemzeti lelkesedésnek és emelkedésnek valódi kútforrása. Meggyőződésünk, hogy múltunk ismertetésével —, melyhez annyi nagy és szép emlék, de kudarc és szomorúság is fűződik — a buzdítás, önismeret és lelkiismeret felkeltésével, a jelenben folytatott és még inkább folytatandó *becsület, fáradhatatlan munkával* is jövőnket fogjuk szolgálni.

Jövőnkről a jelenlegi gazdasági helyzetben is bizakodóan szeretnék szólni, és reménykedően, mert ismerve a 175 éves *Alma Mater* történetét, mindenkori lakóinak szorgalmát, ügybuzgalmát és lelkes tenniakarását, csak optimistán ítélném meg jövőnket is. Ebben a szellemben kérem szakunk valamennyi munkásának összefogó készségét, egységes akaratát a következő feladatok megvalósításához.

Dr. Gál János
rektor

MINDNYÁJAN VOLTUNK EGYSZER AZ AKADEMIÁN

Dr. Madas András
ny. miniszterhelyettes

Tisztelettel és szeretettel köszöntjük, egykori diákok, a jubiláló *Alma Matert*, annak tanárait, hallgatóit, az intézmény ember- és jellemformáló, a közösségi munkára, hivatástudatra nevelő szellemét, amely egyéniségünk, magatartásunk kialakulására döntő hatással volt.

Visszagondolva mindarra, amit tanárainktól szellemi útravalóként kaptunk és hasznosítottunk, az erdészeti felsőfokú oktatás három jellemző vonását említhetjük meg.

Az oktatást, fennállásának hosszú időszaka alatt, a *magas elméleti színvonal* jellemezte. Ennek nemzetközi elismerését jelentette például, hogy az Erdészeti Kutatóintézetek Nemzetközi Szövetségének két ízben volt elnöke a Főiskola egy-egy kiváló professzora: *Vadas Jenő* és *Róth Gyula*.

Az elmélet a gyakorlati életben jelentkező feladatok megoldását alapozta meg és nem nagy tömegű, enciklopédikus jellegű adathalmaz rögzítésére ösztönzött elsősorban. Célja az volt, hogy a hallgatók olyan alapösszefüggéseket, elveket, ismereteket sajátítsanak el a szükséges gyakorlati ismeretek mellett, amelyek mindenekelőtt alkotó gondolkodásra készítettek és egységes szakmai nézetek kialakulására vezettek.

Az oktatás másik sajátossága abból adódott, hogy a gyakorlatban megoldandó feladatok arányából következően az erdőmérnökképzésben nagyjából azonos súllyal szerepeltek a *biológiai és műszaki jellegű tárgyak*; ezeket magas